

MIROŚŁAWA GAWRYŁKIEWICZ
WSP w Bydgoszczy

SPRAWOZDANIE Z ZAJĘĆ FAKULTATYWNYCH Z FORTEPIANU
ODBYTYCH W DNIU 7 V 1983 r.

Temat: Ilustracja muzyczna /fortepianowa/ do wiersza Józefa Ratajczaka "Zaklęcia"

Prowadzący: mgr Mirosława Gawrylkiewicz.

Zajęcia fakultatywne z fortepianu prowadziłam ze studentkami grupy F pierwszego roku nauczania początkowego. Studentki z tej grupy rozpoczęły naukę gry na fortepianie w październiku ubiegłego roku, od opanowania "alfabetu" muzycznego i pianistycznego.

Celem prowadzonych przeze mnie zajęć byłoby wykazanie, że nawet w niesprzyjających warunkach /nauczanie zbiorowe, niewielki zasób wiedzy muzycznej/ można uzyskać zadowalające efekty oraz można, a nawet trzeba od pierwszych zajęć uczyć studentów akompaniamentu i prostych form improwizacji.

Nowoczesna pedagogika zmierza do ukształtowania u dzieci postawy twórczej, Nauczyciele powinni dążyć do tego, aby różne formy dziecięcej twórczości muzycznej przewijały się na lekcjach muzyki. Powinni więc kształtować i rozwijać swoje dyspozycje twórcze, sami poznać radość i satysfakcję z procesu tworzenia.

Od pierwszych zajęć z fortepianu wprowadzałam proste ćwiczenia improwizacji:

- śpiewanie i wygrywanie melodii prawą ręką od wskazanego dźwięku,
- powtarzanie na pianinie zagranych przez nauczyciela krótkich melodii,
- granie melodii prawą ręką /w wiolinie/ i lewą ręką /w basie/ z określonymi zmianami /rytmu, tempa, metrum, trybu, agogiki, dynamiki/,
- układanie własnych utworów wokalnych i instrumentalnych,

- tworzenie ilustracji fortepianowych do bajek i wierszy.

Wiersze stanowią doskonały materiał inspirujący wyobraźnię muzyczną. Integracja treści literackich i muzycznych wpływa na wzbogacenie mowy, wrażliwości słuchowej, umiejętności gry na instrumentach, rozwija inwencję twórczą. Ta forma aktywności muzycznej dzieci powinna często pojawiać się na lekcjach muzyki.

Głównym problemem prowadzonych przeze mnie zajęć było tworzenie ilustracji muzycznej /na fortepianie/ do wiersza. Oprócz ćwiczeń doskonalących technikę pianistyczną studentki poznały nową strukturę muzyczną - trójdźwięk zmniejszony, zjawisko progresji muzycznej /wykorzystały je w improwizacji/. Celem wychowawczym zajęć było wykazanie potrzeby włączania działań twórczych dzieci do procesu nauczania muzyki. Zajęcia trwały 45 minut i składały się z trzech części. Zostały zarejestrowane na taśmie magnetofonowej.

I. część: Sprawdzenie pracy domowej /20 min/

Na zajęciach fortepianu prowadzonych w grupie sześciuosobowej jest niemożliwe sprawdzenie u każdego studenta stopnia opanowania zadanego materiału w całości.

Odbywa się wybiórczo, bez wcześniejszych ustaleń.

1. Gama E-dur /osobno przez 1 oktawę/; trójdźwięki I, IV, V stopnia w postaci zasadniczej; trójdźwięk a-moll w postaci zasadniczej, w I i II przewrocie.

Grała studentka D.G. Pozostałe studentki "pilnowały" prawidłowego palcowania.

2. Ch.Graupner-Bourrée /Dawne tańce i melodie - zeszyt I/.

Fragment 8-taktowy grała studentka E.S., pozostałe śledziły zapis nutowy, wskazywały błędy.

Zwróciłam uwagę na napięcie dynamiczne w utworze. W dalszej pracy nad utworem poleciłam zwrócić uwagę na oznaczenie dynamiczne.

3. J.Garścia - Sonatina C-dur cz.I /fragment 8-taktowy/.

Było to pierwsze sprawdzenie. Studentki zwróciły uwagę grającej koleżance O.M, że gra zbyt ostrym dźwiękiem. Tekst muzyczny został odczytany prawidłowo. Następnie studentka O.M. odczytała

dalsze 8-taktów /oddzielnie prawą i lewą ręką/, a pozostałe studentki podeszły do fortepianu i obserwowały grę koleżanki. Zwracałam szczególną uwagę na opalcowanie i artykulację nowego fragmentu sonatiny.

4. A.M.Klechniowska - Szkoła na fortepian, ćw. 44.

Grająca ćwiczenie studentka A.T. wadliwie stawiała piąty palec, na co zwróciły uwagę koleżanki.

Poleciałam doskonalić wykonanie, przyspieszyć tempo.

5. J.Garścia - "Mały zajaczek" /Żabki i inne utwory dla dzieci"/.

Utwór ten poprawnie technicznie, muzycznie wykonała studentka B.H.

Omawiany utwór, ćwiczony od trzech tygodni, poleciałam na następne zajęcia opanować pamięciowo.

II. Część: Ilustracja do wiersza J.Ratajczaka pt. "Zaklęcia"

Materiałem inspirującym tworzenie był następujący wiersz: /20 min/

Klasnę w dłonie - kwiat rozkwitnie,
Klasnę znowu - zwiędnie, zginie,
Klasnę - będzie świt za świtem,
i noc niczym chwilka minie.

Na żądanie przyjdzie jesień
zwarzy trawy, liście, zioła,
albo włosną ptak przyniesie,
jeśli ptaka tu przywołam.

Klasnę - koń przybiegnie rączy,
Klasnę - stanie między nami,
i na zawsze nas rozłączy
tupiąc w niebie podkówkami.

Przebieg tworzenia ilustracji przedstawiam w formie konspektu /załączono poniżej/.

Ilustracja była dziełem zbiorowym. Jako zadanie domowe poleciałam studentkom opracowanie ilustracji do dowolnie wybranego wiersza.

III. część: Zakończenie

Prezentacja własnych pomysłów - piosenka z akompaniamentem pt. "Kotek" do słów A. Świrszczyńskiej /5 min./.

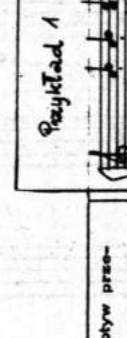
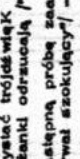
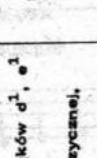
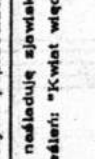

Studentki kolejno śpiewały akompaniując na forteplanie skomponowane przez siebie piosenki.

Pracę nad piosenką zaczęłyśmy na trzecich zajęciach, kiedy wprowadziłam gamę i trójdźwięk C-dur.

Studentki improwizowały wokalnie melodię do wiersza /improwizacja ukierunkowana: tonacja C-dur/, następnie grały prawą ręką na forteplanie. Zapisu nutowego melodii dokonały przy mojej pomocy. Kiedy poznały proste formy akompaniamentu /nuta stała, kwinta, ostinato, trójdźwięki/ przystąpiły do konstruowania akompaniamentu do własnych piosenek pt. "Kotek".

Zapisu poszczególnych kompozycji dokonałam z taśmy magnetofonowej /załączono poniżej/.

Studentki były dobrze przygotowane do zajęć. Brały w nich aktywny udział. Wykazały wiele pomysłowości, zainteresowania, inicjatywy twórczej. Cel zajęć został osiągnięty. Zaproponowana przez studentki ilustracja muzyczna do wiersza była ciekawa, ograniczona jednak możliwościami technicznymi. Forma ta została w pełni zaakceptowana, uznana za możliwą do realizowania na początkowym etapie nauki gry na forteplanie. Studentki chętnie przystały na samodzielne tworzenie ilustracji do dowolnie wybranego wiersza.

Treść słowna wiersza	Działanie /inspiracja nauczyciela/	Działanie studentów	Treść muzyczna wiersza
<p>1. Recytacja wiersza.</p> <p>2. Przepomnienie środków muzycznych wykorzystanych w tworzeniu opowiadania muzycznego - "Spacer daleki po lesie".</p>	<p>- wskazują na częste powtarzanie wersu, polecam zaimprovizować motyw "przewodni".</p>	<p>- pedałą określenia: "mowy przewodni, tajemnicze".</p> <p>- studentka R.T. próbuje wykonać trójdźwięk durowy, kołysanki odrzucają "zbyt łagodne".</p> <p>- następną próbę zaakceptowano /interwał szokujący/ - przykład 1.</p>	<p>Przykład 1</p>
<p>3. Klasną w dźwięki</p>	<p>- ręką pokazują efekt wzrostania.</p> <p>- proponują powiększenie tej struktury od dźwięków d¹, e¹ itd. /raz prawa, raz lewa ręka/.</p> <p>- krótko omawiam labołą sjawiska progresji muzycznej.</p>	<p>- studentka gra progresję wznoszącą, efekt muzyczny zaakceptowano - przykład 2.</p>	<p>Przykład 2</p>
<p>4. Kwiat znowu</p>	<p>- przypominam strukturę "motywu poprzedniego".</p> <p>- mimiłką, natężeniem głosu nadsiadają sjawisko wzniesienia.</p> <p>- poprawiam uszywając określenie: "kwiat wędnie, opadają liście".</p>	<p>- wykonuje studentka D.G.</p> <p>- studentka gra trójdźwięk molowy rozłożony w kierunku wznoszącym.</p> <p>- studentka poprawia, gra trójdźwięk na melodii opadającej.</p> <p>- ostatecznie zdecydowano się na trzykrotne zagrzenie trójdźwięku zmniejszonego na melodii opadającej, w różnych oktawach - przykład 3.</p>	<p>patrz p.3, przykład 1</p> <p>Przykład 3</p>
<p>5. Zwiędnie, sginie</p>	<p>- dynamika i barwa głosu wskazują na lekkość, jasność delikatność tego fragmentu.</p>	<p>- patrz p.5.</p> <p>- studentka wykorzystuje trójdźwięki durowe, fragmenty gam; gra w okcie - wite ówu - i trzykrotnej; dynamika ppp - przykład 4.</p>	<p>patrz p.3, przykład 1</p> <p>Przykład 4</p>
<p>6. Na śądanie przyjdzie jesiń. Zwarzy ływy. liście, siłota.</p>	<p>- wskazują na nastrój jesienny pory, polecam zaimprovizować krótką melodię w tonacji "jesiennej".</p>	<p>- studentka A.T. najpierw improwizuje wokalem, następnie "szuka" dźwięków na fortepianie, dodając lewą ręką, gra prawą motyw melodyczny - przykład 5</p>	<p>Przykład 5</p>

Treść słowna wiersza	Działanie / inspiracja nauczyciela/	Działanie studentów	Treść muzyczna wiersza
10. Albo wiośnię płak przynieś, jeśli płaka tu przywołam,	- mimika, określenie: "wiośna wkracza na 3/4 (3/4)" - zaznaczam zmianę nastroju	- studentka gra znany walczyk, grupa próbuje,	A.M. Kiecinłowaka - Szkota na fortepian ów, 41
11. Klasnę		- wykonuje studentka O.M.	patrz p.3, przykład 1
12. Koń przybiegnie rąsy	- przedstawiam sposoby naśladowania głosem galopu, cwału koni,	- studentka improwizuje przyjmując schemat rytmiczny - przykład 6,	Przykład 6
13. Klasnę		- patrz p.11.	patrz p.3, przykład 1
14. Stenie między nami		- studentka powtarza trzykrotnie przykład 6, kończy długim, akcentowanym dźwiękiem c,	
15. I na sawsze nas rośmąsy	- określenie "kaśdy poszedł swoją drogą" sugerują ruch rozbieżny struktury,	- studentka gra aseręg dźwięków na przemian prawą ręką coraz wyżej, lewą coraz niżej - przykład 7,	Przykład 7
16. Tupiąc w niebie podcównkami.	- inspiruję określeniem "wysoko, wysoko"	- studentka gra przykład 6 w okławie czterokreśłnej, dynamika ppp.	

Kotek - piosenka z akompaniamentem

Słowa: Anna Świrszczyńska
Muzyka: Elżbieta Szamlaś

1. Moderato
mp

Mru-czy ko-tek mru - czy mru-czeć dzie- ci a - czy. Mru-czeć po-śród ci a - Ty

The first system of the musical score for 'Kotek' consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in G major and 3/4 time, with lyrics 'Mru-czy ko-tek mru - czy mru-czeć dzie- ci a - czy. Mru-czeć po-śród ci a - Ty'. The piano accompaniment is in the same key and time, starting with a 2/4 measure and a 4/4 measure, marked 'mp'.

dzie-ci się po- spa- ły.

The second system continues the vocal line with the lyrics 'dzie-ci się po- spa- ły.' and the piano accompaniment. The system ends with a double bar line.

Słowa: Anna Świrszczyńska
Muzyka: Dorota Grygownic

2. Andante

Mru-czy ko-tek mru - czy, mru-czeć dzie-ci a - czy Mru-czeć po-śród

The third system of the musical score is in 4/4 time, marked 'Andante' and 'legato'. The vocal line has lyrics 'Mru-czy ko-tek mru - czy, mru-czeć dzie-ci a - czy Mru-czeć po-śród'. The piano accompaniment is in the same key and time, marked 'legato'.

ci a - Ty, dzie-ci się po- spa- ły

dim. pp

The fourth system continues the vocal line with the lyrics 'ci a - Ty, dzie-ci się po- spa- ły'. The piano accompaniment includes dynamic markings 'dim.' and 'pp'. The system ends with a double bar line.

3. Moderato

Słowa: Anna Świrszczyńska
Muzyka: Renata Trella

Słowa: Anna Świrszczyńska
Muzyka: Barbara Holik

4. Moderato

5. Moderato

Słowo: Anna Świrszczyńska
Muzyka: Marzenna Ostrowska

Mruzy kotek mruży, mruczei dzieci uczy. Mrużka! przez dźwięki całej

mp pp mp mf pp

4/4 mp mp mf

Detailed description: This system contains the first four measures of the piece. The vocal line is in treble clef with a 4/4 time signature. The piano accompaniment is in grand staff (treble and bass clefs). Dynamics include mp, pp, and mf. The lyrics are written below the vocal line.

dzieci się po spały.

mp pp rit.

Detailed description: This system contains the final two measures of the piece. The vocal line ends with a fermata over the final note. The piano accompaniment features a 'pp rit.' marking. The piece concludes with a double bar line.